

Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr XXXVIII/259/14
Rady Miejskiej w Sępopolu
z dnia 29 maja 2014 r.

**Program Przeciwdziałania Przemocy
w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
w Gminie Sępopol na lata 2014-2018**

Sępopol 2014

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	2
I. Diagnoza środowiska- Skala zjawiska przemocy w rodzinie.....	3-13
II. Analiza SWOT.....	13
III. Założenia Programu.....	14
IV. Cele Programu.....	15
V. Adresaci Programu.....	15
VI. Realizatorzy Programu.....	15
VII. Strategiczne metody działania.....	16
VIII. Kierunki i działania.....	16
IX. Przewidywane efekty realizacji Programu.....	19
X. Czas realizacji.....	19
XI. Podsumowanie.....	19

WSTĘP

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2018 jest kontynuacją oraz uzupełnieniem działań podejmowanych w latach 2009-2013 zawartych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Uwzględnione w programie założenia oraz kierunki działań zostały wypracowane w oparciu o współpracę i doświadczenie podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, biorących udział w opracowaniu niniejszego dokumentu.

Realizacja zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie należy do zadań gminy na zasadach określonych m. in. w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 07 lutego 2013 poz. 182 ze zm.)

Opracowanie i realizacja Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy jest zadaniem własnym wynikającym z ustawy z dnia 29 lipca 2005r o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn zm.). Program stanowi integralną część Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, w której wspieranie rodziny w prawidłowym wypełnianiu jej funkcji jest jednym z podstawowych założeń.

Celem strategicznym Programu jest przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie, zapewnienie ochrony jej ofiarom przy jednoczesnym skutecznym oddziaływaniom na jej sprawców. Cel ten będzie realizowany poprzez cele operacyjne: podniesienie poziomu wiedzy i zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie oraz podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, poszerzenie oferty pomocowej dla ofiar przemocy w rodzinie oraz udostępnianie różnorodnych efektywnych form wsparcia, dążenie do spadku liczby sprawców przemocy, tym samym zmniejszenia skali zjawiska przemocy w rodzinie, rozwijanie i usprawnianie interdyscyplinarnego systemu interwencji i wsparcia rodziny dotkniętej przemocą poprzez zwiększenie poziomu kompetencji zawodowych pracowników służb instytucji i organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy;

Zgodnie z założeniami Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie zaplanowane działania będą miały charakter:

- uprzedzający: diagnozowanie, informowanie, edukacja, profilaktyka;
- interwencyjny: opieka i terapia,
- wspierający: poradnictwo, terapia i inne,
- korekcyjno-edukacyjny,

i będą obejmowały następujące sfery:

- prewencja,
- prawo,
- zdrowie,
- edukacja,
- praca socjalna.

Program wskazuje założenia i adresatów działań, wymienia wskaźniki ewaluacji, realizatorów, przewidywane efekty. Zawiera również podstawy teoretyczne zjawiska przemocy w rodzinie i przepisy prawne.

I. DIAGNOZA ŚRODOWISKA - Skala zjawiska przemocy w rodzinie.

Miasto i Gmina Sępólń o powierzchni 246,38 km², leży w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego. Od zachodu graniczy z gminą Bartoszyce, od południowego wschodu z gminą Korsze (powiat kętrzyński) i od wschodu z gminą Barciany (powiat kętrzyński). Północna granica gminy stanowi granicę państwową z Rosją.

W skład gminy wchodzi 48 miejscowości, w tym 1 miasto (Sępólń)

1. Mapka powiatu.

2. Mapka województwa.

3. Kontur mapy Polski.

Głównym problemem występującym w gminie Sępólno jest wysoki wskaźnik bezrobocia. Znaczna liczba mieszkańców straciła zatrudnienie wraz z likwidacją Państwowych Gospodarstw Rolnych (PGR-ów). Brak miejsc pracy utrudnia mieszkańcom pozyskanie źródła dochodu, pozwalającego na zapewnienie rodzinie godnych warunków życia. Taki stan powoduje napięcia społeczne. Coraz więcej ludzi korzysta ze świadczeń pomocy społecznej. Nawarstwiają się problemy wychowawcze z dziećmi i opieką nad ludźmi starszymi. Brak pracy, czy mieszkania, brak płynności finansowej, nieumiejętność radzenia sobie z problemami, stają się powodem patologizacji społeczeństwa, przejawiającej się w narastających zjawiskach typu: **alkoholizm, narkomania, czy przemoc.**

Wyróżnianych jest kilka rodzajów przemocy, które mają swoje charakterystyczne wyznaczniki, ale też wiele elementów wspólnych. Każda forma przemocy powoduje ból, cierpienie, zawsze narusza prawa i dobra osobiste ofiary i jest intencjonalna. W rodzinie najczęściej występują cztery podstawowe rodzaje przemocy. **Jest to przemoc fizyczna, przemoc psychiczna, przemoc seksualna i przemoc ekonomiczna.**

1. Przemoc fizyczna:

popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielanie koniecznej pomocy itp.

2. Przemoc psychiczna:

wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb itp.

3. Przemoc seksualna:

wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych zachowań i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych kobiety itp.

4. Przemoc ekonomiczna:

odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny itp.

(Dane Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”.)

Ofiarami przemocy w rodzinie są na ogół kobiety i dzieci. Rzadko mężczyźni, chociaż ostatnio coraz częściej można spotkać się ze stosowaniem przemocy także wobec mężczyzn. Kategorią ofiar przemocy, o której mówi się nieco rzadziej niż o dzieciach i kobietach, są osoby niepełnosprawne i ludzie starsi.

Skala zjawiska przemocy w rodzinie

W raportach z badań **ogólnopolskich** przeprowadzonych w 2010 roku, na potrzeby **Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz Rzecznika Praw Dziecka w ramach Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie** wskazano zjawiska przemocy wobec kobiet i mężczyzn, w tym m.in. skali problemu, charakterystyki osób doświadczających przemocy, form przemocy, charakterystyki przemocy osób stosujących przemoc, przyczyn stosowania przemocy wobec kobiet i mężczyzn, sposobów korzystania z pomocy oferowanej przez różne podmioty oraz oceny jej skuteczności

Wyniki badań przedstawiono w dwóch raportach: *Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie w Polsce wobec kobiet i wobec mężczyzn*.

Część I – *Raport z badań ogólnopolskich* i część II – *Raport z badania profesjonalistów*.

W badaniu wzięło udział 3000 osób – 1500 kobiet i 1500 mężczyzn. Natomiast w badaniu profesjonalistów wzięło udział 500 profesjonalistów, w tym: 100 pracowników socjalnych, 100 policjantów, 100 kuratorów sądowych, 100 pracowników ochrony zdrowia, 100 pracowników gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

Badania wykazały, że osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie są w 39 % mężczyźni, a w 61% kobiety. Kobiety stanowią największy odsetek ogółu ofiar w przypadku przemocy seksualnej w rodzinie (90%). W przypadku przemocy fizycznej w rodzinie kobiety stanowią 63% ogółu ofiar, a mężczyźni - 37%. Podobnie jest z osobami doświadczającymi przemocy psychicznej - 64% z nich stanowią kobiety, a 36% mężczyźni. Wśród ofiar przemocy ekonomicznej 70% przypadków to kobiety i 30% mężczyźni.

W opinii badanych fakt bycia mężczyzną wyraźnie zwiększa prawdopodobieństwo dopuszczenia się przemocy fizycznej i seksualnej, natomiast sprawstwo przemocy psychicznej i ekonomicznej jest znacznie słabiej związane z płcią. Wśród respondentów wyraźnie przeważa pogląd, że w przypadku przemocy fizycznej (76%) i seksualnej (75%) ich sprawcami są częściej mężczyźni niż kobiety. Nieco inaczej postrzegane jest sprawstwo przemocy psychicznej i ekonomicznej, gdzie mniej więcej co trzeci respondent uważa, że sprawcami są równie często kobiety jak mężczyźni.

Badania przeprowadzone wśród profesjonalistów wykazały, że zdecydowana większość nie zgadza się ze stereotypowymi opiniami dotyczącymi bagatelizowania zachowań świadczących o przemoc w rodzinie i akceptowania ich jako normy. Najczęściej odrzucanym stereotypem było stwierdzenie dotyczące przemocy seksualnej wobec kobiet (od 94% pracowników ochrony zdrowia do 100% uczestniczących w badaniu kuratorów). Jednak stwierdzenie dotyczące przemocy seksualnej w rodzinie wobec mężczyzn spotykało się z odrzuceniem już nieco rzadziej (od 83% - wśród pracowników ochrony zdrowia do 99% - wśród kuratorów). Profesjonaliści potwierdzają (od 58% do 100% w zależności od grupy zawodowej i formy przemocy), że osobami stosującymi przemoc w rodzinie najczęściej są mężczyźni. Jednak przy przemocy psychicznej i ekonomicznej niektóre grupy specjalistów często wskazują na podobną liczbę sprawców wśród kobiet i mężczyzn. Ogólnie można stwierdzić, że osoby pracujące z ofiarami i sprawcami przemocy w rodzinie, zauważają wzrost liczby jednej i drugiej grupy osób.

W 2012 roku przeprowadzono badania na potrzeby Rzecznika Praw Dziecka mające na celu zidentyfikowanie poziomu społecznej akceptacji dla bicia dzieci oraz wykorzystywania kar cielesnych w celach wychowawczych, oraz wychwycenia ewentualnych zmian. Ponadto chodziło o orientację wobec postaw społecznych w zakresie bezpośredniego reagowania na sytuację przemocy wobec dziecka. Badanie realizowano na 1000 dorosłych mieszkańcach Polski. Uzyskane wyniki wskazują, że poziom społecznej akceptacji dla bicia dzieci należy oceniać jako wysoki. 68% badanych aprobuje „drobne” kary fizyczne, zgadzając się ze stanowiskiem, iż „są takie sytuacje, kiedy dziecku trzeba dać klapsa”. Zdecydowanie przeciwstawia się takim sytuacjom jedynie 11% Polaków.

Podobnie jest z przyzwoleniem społecznym dla innej postaci przemocy fizycznej wobec dzieci, jaką jest tzw. lanie. Ponad 1/3 badanych (38%) aprobuje takie zachowanie względem dziecka, nie widząc w tym szczególnego zagrożenia ich sytuacji. Zdecydowanie przeciwstawia się takim praktykom jedynie nieco ponad 1/5 Polaków tj. 23% badanych. Odnosząc wyniki badań do danych z 2011 r. stwierdzić można powtórzenie się uzyskanych wartości, a więc zgodność danych.

Podobne tendencje utrzymują się w przypadku poparcia społecznego dla wprowadzonego przepisu prawnego zabraniającego bicia dzieci. Pozytywną ocenę w tym zakresie wyraziło 48% badanych, 42% istnienie przepisu oceniło negatywnie.

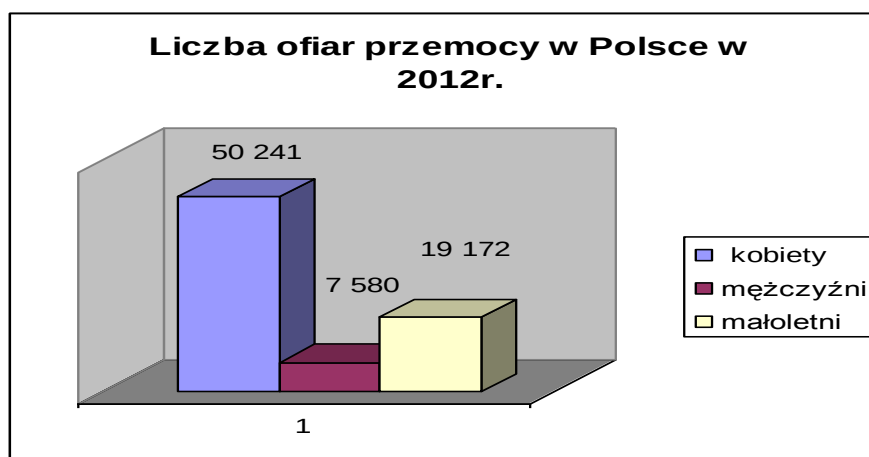
Przedmiotem badań była również wiedza istnienia przepisu prawnego zakazującego karania fizycznego dzieci.

78% badanych posiadało wiedzę o istnieniu stosownego przepisu, 16% nie posiadało. W grupie 16 % częściej były to osoby starsze (powyżej 50r. ż.), mieszkańcy małych miejscowości oraz osoby określające siebie jako „sfrustrowani”. 1/3 (tj.33%) badanych twierdzi, iż nie powinno się wtrącać w to, jak rodzice postępują z dziećmi i uznali, że postępowanie wobec dzieci jest prywatną sprawą rodziców. W tej grupie opiniodawcami byli na ogół mężczyźni, osoby po 60 roku życia, osoby z podstawowym i zasadniczym wykształceniem, mieszkańcy wschodnich i zachodnich obrzeży kraju. Nadal jest mała aprobata, w kwestii odbierania dzieci rodzicom, w porównaniu z innymi ustawowymi rozwiązaniami typu: nakaz opuszczenia mieszkania czy zakaz zbliżania się, w celu ochrony przed przemocą. Najwyżej akceptowany w społeczeństwie jest zakaz zbliżania się do ofiary (85%). Na podkreślenie zasługuje też fakt, iż w opinii 60% Polaków, postępowanie rodziców z dzieckiem nie powinno być wyłącznie ich prywatną sprawą.

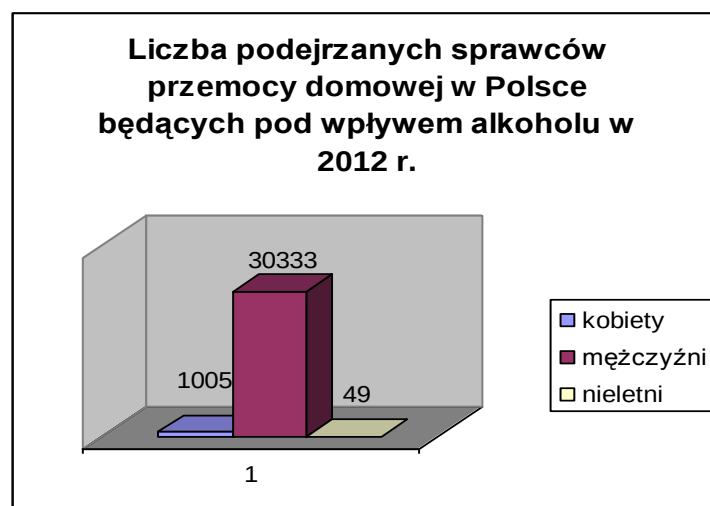
Najbardziej aktualne i obszerne statystyki ogólnopolskie dotyczące przemocy w rodzinie gromadzone są przez Komendę Główną Policji. Jest to podsumowanie przypadków zarejestrowanych w ramach procedury **„Niebieskie Karty”** oraz zestawienia dotyczące dzieciobójstwa i porzucenia. Podane liczby dotyczą wyłącznie działań Policji.

„Niebieska Karta” – to procedura mająca na celu rozpoznanie zaburzeń życia rodzinnego wywołanych stosowaniem przemocy, ułożenie planu pomocy oraz podjęcie działań interwencyjnych. Do realizacji wymienionej procedury zobligowani są przedstawiciele policji, ośrodków pomocy społecznej, ochrony zdrowia i gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. Procedura „Niebieskiej Karty” została opracowana tak, by łączyć kompetencje służb oraz dążyć do współpracy w celu osiągnięcia lepszych efektów.

Z informacji tych wynika, że w 2012 r. liczba wypełnionych w Polsce formularzy „Niebieska Karta” wynosiła 51.292, w tym 44.146 wszczynających procedurę i 7.146 dotyczących kolejnych przypadków w trakcie procedury. Ogółem liczba osób doznających przemocy w rodzinie wynosiła 76.993 osoby, w tym 50.241 kobiet, 7.580 mężczyzn oraz 19.172 małoletnich. (Wykres nr 1). Najczęściej osobami, które stosowały przemoc w rodzinie byli mężczyźni pod wpływem alkoholu (Wykres nr 2).

Wykres nr 1 - Źródło: Komenda Główna Policji

Wykres nr 2 - Źródło: Komenda Główna Policji

**Zjawisko przemocy w rodzinie w skali województwa warmińsko-mazurskiego
– w oparciu o dane Policji.**

1. **Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”** w tym miejscu należy przypomnieć, że nowe przepisy dotyczące procedury „Niebieskiej Karty” obowiązują od października 2011 roku (*Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”*).

2011 – 4100 ;

2012 – 2850;

2013 – 3824

2. **Liczba formularzy „Niebieska Karta – A” według miejsca zamieszkania osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą:**

2011

2012

2013

miasto – 2363; wieś – 1737 I miasto – 1576; wieś – 1274

I miasto – 1951; wieś - 1883

3. **Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą z podziałem na płeć i wiek.**

Rok	Kobiety	Mężczyźni	Nieletni
2011	4061	649	do 13 lat -1492 od 13 lat - 703
2012	2748 w tym: do 65 lat - 2511 od 66 lat - 237	439 w tym: do 65 lat – 398 od 66 lat - 41	1127
2013	3511 w tym: do 65 lat – 3209 od 66 lat - 302	652 w tym: do 65 lat – 578 od 66 lat - 74	1380

4. Liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie.

Rok – Liczba ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Nieletni
2011 - 4131	216	3894	21
2012 - 2856	185	2657	14
2013 - 3851	242	3598	11

5. Liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie będących pod wpływem alkoholu.

Rok – Liczba ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Nieletni
2011 - 2693	107	2581	5
2012 -1771	68	1692	11
2013 -2249	81	2157	11

6. . Liczba przypadków poszczególnych rodzajów przemocy:

Rodzaj przemocy	2012 rok	2013 rok
Fizyczna	2677	3417
Psychiczna	3641	5168
Seksualna	96	147
Inne zachowania	1466	2064

7. Rodzaje pomocy udzielonej osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą:

Rodzaj pomocy	2011	2012	2013
umieszczenie w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	0	3	3
umieszczenie w ośrodku wsparcia	0	1	0
umieszczenie w ośrodku interwencji kryzysowej	0	0	0
umieszczenie w domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	0	0	0
umieszczenie w szpitalu	4	10	14
udzielenie pomocy medycznej	114	27	28
inny rodzaj pomocy	brak danych	109	150

Podsumowując zgromadzone dane należy analogicznie porównać lata 2012/2013, ponieważ wiąże się to ze zmianą Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie j Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”) i powoływaniem na szerszą skalę Zespołów Interdyscyplinarnych. Zespół Interdyscyplinarny to grupa specjalistów z różnych instytucji, łącząca swoją wiedzę, umiejętności oraz możliwości wynikające z instytucji, którą reprezentują, podejmująca współpracę i skoordynowane działania mające na celu niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie zjawisku przemocy. Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego działają na podstawie wyżej wymienionych aktów prawnych oraz porozumień zawartych między Burmistrzem Sępola a podmiotami, których przedstawiciele wchodzi w skład Zespołu. Członkowie Zespołu wykonują zadania w ramach obowiązków zawodowych i służbowych lub społecznie.

W 2013 roku liczba wypełnionych formularzy „NK” (3824) jest mniejsza niż w latach 2010-2011 (2010 – 4843, w 2011 – 4100), przy czym **większa** niż w roku 2012 (2850).

Zdecydowanie najczęściej przemoc wobec osób najbliższych stosowali mężczyźni, którzy w 2013 roku stanowili **93%** ogólnej liczby sprawców. Ofiarami przemocy doświadczanej od osoby najbliższej najczęściej są pełnoletnie kobiety (w 2013 63% ogólnej liczby osób dotkniętych przemocą). Zauważa się wzrost ilości mężczyzn, którzy stali się ofiarami przemocy w rodzinie (w 2013 – 652, co stanowi 12% ogólnej liczby ofiar; w 2012 – 439, co stanowiło 10% ogólnej liczby ofiar).

W 2013 roku odnotowano **ponad dwukrotny wzrost liczby zatrzymanych** w związku z przemocą w rodzinie (w 2013 – 247; w 2012 – 122). Analiza danych wskazuje, iż czynnikiem przyczyniającym się do występowania zjawiska przemocy w rodzinie jest alkohol, bowiem pod jego wpływem było w 2012 – 62% osób stosujących przemoc, a w 2013 - 58 %

Przemoc w rodzinie w skali powiatu bartoszyckiego – w oparciu o dane Policji (2011 -2013)

Dane Komendy Powiatowej Policji w Bartoszczach podają, iż w roku 2011 przeprowadzono 1669 interwencji domowych, w tym 281 w związku z podejrzeniem występowania przemocy w rodzinie. W 2012 liczba w/w interwencji wynosiła 1438, w tym 176 związanych z przemocą w rodzinie. Natomiast w 2013 było 300 interwencji związanych z przemocą domową na 1526 interwencji ogółem.

Okres	2011	2012	2013
Liczba przeprowadzonych interwencji domowych ogółem	1669	1438	1526
Liczba przeprowadzonych interwencji dotyczących przemocy w rodzinie	281	176	300
– miasto	140	81	133
– wieś	141	95	167
Liczba osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej	486	182	312
– kobiety	242	152	258
– mężczyźni	72	20	37
– małoletni	172	10	17
Liczba sprawców przemocy domowej	281	178	302
– kobiety	14	10	17
– mężczyźni	267	167	284
– nieletni	0	1	1
Liczba sprawców przemocy zatrzymanych	214	9	51
– kobiety	11	0	1
– mężczyźni	203	9	49
– nieletni	0	0	1
Liczba sprawców przywiezionych do Pomieszczenia Dla Osób Zatrzymanych	213	109	136
– kobiety	11	5	10
– mężczyźni	202	103	126
– nieletni	-	1	0
Liczba przypadków udzielenia pomocy przedmedycznej	4	1	5
– pokrzywdzona/y	2	Brak	Brak
– sprawca	2	podziału	podziału
Liczba dzieci przewiezionych do szpitala/placówki/oddanych pod opiekę	1	1	2

Zródło: Sprawozdania Komendy Powiatowej Policji w Bartoszczach

Na podstawie art. 207 KK w 2011 roku na terenie powiatu bartoszyckiego wszczęto 53 postępowania przygotowawcze dotyczące przemocy domowej, w której była prowadzona procedura „Niebieskiej Karty”. Zakończono 49 postępowań, fakt stosowania przemocy w rodzinie został stwierdzony w 43 przypadkach.

Analizując dane z tabeli należy zwrócić uwagę, że rok 2011 jest rokiem przełomowym. Od momentu kiedy weszły nowe przepisy dotyczące procedury „Niebieskiej karty” zmieniają się także działania podmiotów odpowiedzialnych za udzielanie pomocy osobom doświadczającym przemocy, jak też działania wobec sprawców przemocy.

Diagnoza środowiska Gminy Sępól – w oparciu o dane uzyskane z Powiatowego Urzędu Pracy w Bartoszczach, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sępólnie, Posterunku Policji w Sępólnie, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sępólnie oraz Zespołu Interdyscyplinarnego Gminy Sępól.

Diagnoza ma określić problemy oraz wynikające z nich cele i zadania do zrealizowania. Program powinien realizować potrzeby społeczeństwa naszej gminy. Aby program służył naszej społeczności lokalnej, nieodzowne jest posiadanie znajomości problemów i zagrożeń z jednej strony, zaś z drugiej strony szans i aspiracji. Optymalna wiedza pozwoli na właściwe wykorzystanie posiadanych zasobów i poszukiwanie nowych rozwiązań.

Liczba osób bezrobotnych w gminie Sępól – dane Powiatowego Urzędu Pracy w Bartoszczach.

Rok	Bezrobotni ogółem	Kobiety	W tym		
			Do 25 roku życia	Powyżej 50 roku życia	Długotrwale bezrobotni
2011	961	523	176	226	671
I półrocze 2012	881	465	164	203	589
I półrocze 2013	871	448	170	211	578

Rodzaj i liczba spraw prowadzonych na podstawie wniosków wpływających do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sępólnie.

		2011	2012	2013
1.	Liczba wpływających wniosków	57	53	56
2.	Liczba wysłanych zaproszeń	63	73	69
3.	Liczba osób, z którymi przeprowadzono rozmowy interwencyjno-motywacyjne	24	31	36
4.	Liczba wystąpień o opinię psychiatryczno-psychologiczną	25	22	22
5.	Liczba wniosków skierowanych do Sądu o zobowiązanie do leczenia odwykowego	19	18	17
6.	Postanowienia Sądu o leczeniu stacjonarnym – w szpitalu	13	13	13
7.	Postanowienia Sądu o leczeniu niestacjonarnym – w poradni	16	10	11

Powyższe dane świadczą, iż liczba wpływających i rozpatrywanych przez Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wniosków jest porównywalna w poszczególnych latach. Widoczny też jest brak chęci współpracy ze strony osób nadużywających alkoholu. Świadczy o tym niska frekwencja osób zapraszanych na spotkania, na rozmowy interwencyjno-motywacyjne.

Dane Posterunku Policji w Sępopolu		2011 rok		2012 rok		2013 rok	
		Dorośli/ nieletni		Dorośli/ nieletni		Dorośli/ nieletni	
1.	liczba interwencji domowych	132	0	90	0	130	0
2.	liczba osób zatrzymanych do wytrzeźwienia	18	0	26	0	30	0
3.	popelnione przestępstwa w związku z alkoholem	22	0	31	0	32	0
4.	liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej karty”	26	0	16	0	28	0
5.	ilość postępowań skierowanych do sądu z art. 207 KK	4	0	3	0	0	0

Z danych Posterunku Policji wynika (podobnie jak w województwie), że rok 2012 był rokiem przełomowym, z uwagi na zmianę przepisów. Analiza danych z lat 2012-2013 wskazuje, iż znacznie zwiększyła się liczby interwencji domowych (o ok. 44%). Może to prowadzić do dwóch rozbieżnych interpretacji. Pierwsza to, że wzrasta świadomość społeczna nt. eliminowania przemocy i nie traktowanie tego problemu jako czegoś z kategorii tabu. Druga mniej optymistyczna, to że wzrasta agresja w relacjach rodzinnych.

Dane M-GOPS w Sępopolu		2011		2012		2013	
		Rodzin/ osób		Rodzin/os		Rodzin/ osób	
1.	liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej karty”	8	19	21	86	45	178
2.	liczba interwencji pracowników socjalnych w związku z sygnałami o występowaniu przemocy w rodzinie	25	84	23	70	41	158
3.	liczba osób korzystających z porad psychologa	30	30	82	126	153 osoby	346 porad
4.	liczba osób korzystających z porad prawnika	30	30	69	106	35 osób	48 porad

Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (2012-2013) wskazują, iż o ok. 78% zwiększyła się liczba wejść w środowisko, pracowników socjalnych, w związku z podejrzeniami występowania przemocy w rodzinie. Świadczy to o tym, iż jednym z problemów mającym wpływ na występowanie przemocy w rodzinie jest trudna sytuacja materialno-bytowa. W związku z tym obserwuje się znaczny wzrost rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty” (ok. 114%).

Dzięki temu, że w Ośrodku zatrudniony jest psycholog i doraźnie prawnik, zwiększa się dostępność do specjalistów. Następuje wzrost liczby osób korzystających z porad psychologiczno-prawnych. Uwidacznia to bardzo duże zapotrzebowanie na tego rodzaju pomoc. Zasadne jest prowadzenie polityki gminy w kierunku zwiększania dostępności do specjalistów i placówek świadczących pomoc osobom doznającym przemocy i osobom stosującym przemoc w rodzinie.

Dane Zespołu Interdyscyplinarnego w Sępopolu

18 października 2011r. weszło w życie rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. (Dz. U. Nr 209, poz. 1245), w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzoru formularzy „Niebieska Karta” (NK).

Niebieska Karta” – to procedura mająca na celu rozpoznanie zaburzeń życia rodzinnego wywołanych stosowaniem przemocy, ułożenie planu pomocy oraz podjęcie działań interwencyjnych. Do realizacji wymienionej procedury zobligowani są przedstawiciele policji, ośrodków pomocy społecznej, ochrony zdrowia, oświaty i gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. Procedura „Niebieskiej Karty” została opracowana tak, by łączyć kompetencje służb oraz dążyć do współpracy w celu osiągnięcia lepszych efektów.

Wszczęcie procedury Niebieskiej Karty następuje poprzez wypełnienie formularza A przez przedstawiciela wyżej wymienionych podmiotów i niezwłoczne przekazanie (nie dłużej niż 7 dni) do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego.

Realizacja procedury „Niebieska Karta” – 2013 rok w gminie Sępopol.

1. W 2013 roku do realizacji procedury „Niebieskiej karty” powołano 27 Grup Roboczych. Łącznie odbyło się 91 spotkań GR.
2. Liczba założonych w 2013 roku i przekazanych do przewodniczącego zespołu formularzy „Niebieska karta –A”- **34**, z tego w rozbiciu na:
 - Policja - **24**
 - MGOPS – **8**
 - Oświata – **2**
 - Ochrona Zdrowia – **0**
 - GKRPA – **0-**.
3. Liczba wypełnionych „NK - C” – **34** z osobą dotkniętą przemocą i „NK - D” – **34** z osobą stosującą przemoc.
4. Liczba kontynuowanej procedury „NK”, wszczętej w 2012 roku - **21**.
5. Łączna liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty” – **46** .
6. Liczba rodzin, w których więcej niż jeden raz zakładano „NK” – **6**.
7. Liczba zakończonych procedur „NK” – **32** (23 kontynuowane są w 2014 roku).

Wyszczególnienie liczby osób doświadczających przemocy z podziałem na płeć, w rozbiciu na karty założone w 2012 r. gdzie procedura „Niebieskiej Karty” kontynuowana była w 2013 roku

- Mężczyźni – **1**
- Kobiety – **19**
- Dzieci – **1**

W dwóch przypadkach sprawcami były dorosłe dzieci (synowie), w pozostałych partnerzy (tj. współmałżonkowie lub konkubenci). W 12 wypadkach świadkami przemocy były dzieci.

2013 rok

- Mężczyźni – **3**
- Kobiety – **24**
- Dzieci - **2**

W siedmiu przypadkach sprawcami przemocy były dorosłe dzieci (6 synowie, 1 córka). w dwóch wypadkach sprawcą przemocy był brat. W 14 wypadkach świadkami przemocy były dzieci.

Działania wobec sprawców.

Łącznie w 2013 roku prowadzono 55 procedur „NK” w 46 rodzinach, w 40 przypadkach zastosowano działania wobec sprawców przemocy typu:

- poradnictwo psychologiczne,
- leczenie odwykowe,
- tymczasowe aresztowania,
- zakaz zbliżania się,
- ograniczenie bądź pozbawienie władzy rodzicielskiej (w 2 przypadkach umieszczono dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych lub rodzinach zastępczych),
- rozmowy ostrzegawczo-motywacyjne itp.

Diagnoza problemu w Gminie Sępólno umożliwiła sporządzenie analizy SWOT, która ukazała atuty i mankamenty analizowanego problemu oraz określiła bariery i utrudnienia w przeciwdziałaniu przemocy. Analiza SWOT pokazała również szanse, które odpowiednio wykorzystane mogą osłabić wszystko, co stanowi bariery i przeszkody w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

II. Analiza SWOT

Słabe strony	Mocne strony
• zjawisko przemocy zakorzenione w obyczajowości, • społeczne przyzwolenie na zachowania przemocowe, • rejony popegeerowskie, • niewystarczająca profilaktyka i reagowanie, • niedostateczne przygotowanie i pomoc specjalistów dla ofiar i sprawców w środowisku, • brak organizacji pozarządowych zajmujących się wspieraniem ofiar przemocy, • brak placówek socjoterapeutycznych, • niedostateczność środków finansowych, • niski poziom moralno-etyczny części kadry działającej w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, • brak aktywności niektórych przedstawicieli podmiotów we	• tworzenie lokalnych systemów interdyscyplinarnych, • wzrastająca liczba zgłoszeń przypadków przemocy w rodzinie, • poliwalentność pracowników socjalnych i dobra znajomość środowiska, • mobilne i dynamiczne działania części kadry zajmującej się przemocą w rodzinie, • posiadanie bazy lokalowej do prowadzenia działań, • wiedza teoretyczna i praktyczna przedstawicieli i pracowników służb i instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy, • chęć udziału pracowników instytucji w szkoleniach z zakresu procedury „Niebieskiej Karty”

wspólnej realizacji zadań Programu, • zbyt mała liczba wypracowanych wspólnych rozwiązań i procedur, • niewystarczający poziom wiedzy przedstawicieli podmiotów uprawnionych do wszczęcia procedury „Niebieskiej Karty.”	
Zagrożenia	Szanse
• zaburzone prawidłowe funkcjonowanie rodzin, • obawa przed uzewnętrznianiem problemu, • niska samoocena ofiar przemocy, • niewłaściwa postawa społeczeństwa wobec zjawiska przemocy, • niewystarczająca liczba asystentów rodziny, • problemy mieszkaniowe uniemożliwiające izolację agresora, • zbyt małe nakłady finansowe na zwalczanie zjawiska przemocy i realizację programu, • małe zaangażowanie wykwalifikowanej kadry do pracy w obszarze przemocy, • duże obciążenie pracą zawodową członków grup roboczych, • nadmiernie rozbudowany formularz procedury „Niebieskiej Karty”	• prowadzenie programów profilaktycznych przez szkoły, • szkolenia kadry zajmującej się przemocą w rodzinie, • zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie problemu przemocy w rodzinie, • zmiana przekonań ofiary o sobie i swojej sytuacji, • wprowadzenie programów korekcyjno-naprawczych, • zmiany prawne umożliwiające bardziej skuteczne formy niesienia pomocy rodzinom zagrożonym przemocą

III. Założenia Programu

Zwiększenia skuteczności prowadzonych oddziaływań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar oraz zmniejszania skali tego zjawiska.

Do realizacji celów ustawowych oraz celów Programu wskazano cztery obszary oddziaływań:

- **Profilaktyka**
- **Interwencja i pomoc rodzinom dotkniętym przemocą**
- **Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne**
- **Edukacja**

IV. Cele Programu

Cel główny

Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie w gminie Sępól, zapewnienie ochrony jej ofiarom oraz skuteczne oddziaływanie na jej sprawców.

Cele szczegółowe:

1. Podniesienie poziomu wiedzy i zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie oraz podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
2. Poszerzenie oferty pomocowej dla ofiar przemocy w rodzinie oraz udostępnianie różnorodnych efektywnych form wsparcia.
3. Dążenie do spadku liczby sprawców przemocy, tym samym zmniejszenia skali zjawiska przemocy w rodzinie.
4. Rozwijanie i usprawnianie interdyscyplinarnego systemu interwencji i wsparcia rodziny dotkniętej przemocą poprzez zwiększenie poziomu kompetencji zawodowych pracowników służb instytucji i organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy.

V. Adresaci Programu

Program skierowany jest do mieszkańców gminy Sępól, w tym:

- osób zagrożonych przemocą w rodzinie,
- osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- osób stosujących przemoc w rodzinie,
- świadków przemocy w rodzinie,
- służb, instytucji oraz organizacji pozarządowych - podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

VI. Realizatorzy programu:

Realizatorami Programu są instytucje, służby, organizacje pozarządowe – podmioty realizujące zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Sępól ze szczególnym uwzględnieniem Zespołu Interdyscyplinarnego w skład którego wchodzi przedstawiciele:

1. Miejsko-Gminnego Ośrodek Pomocy Społecznej w Sępólnie;
2. KPP Policji w Bartoszych;
3. Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sępólnie;
4. Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Sępólnie;
5. Zespołu Kuratorskiego przy Sądzie Rejonowym w Bartoszych;

Podmioty współpracujące :

- - Szkoły i przedszkola z terenu Gminy;
- - Parafie;

- - Stowarzyszenie Bezrobotnych w Sępopolu;
- - Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Sępopolu;
- - Prokuratura;
- - Sąd;
- - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszychach;
- - Straż Graniczna;
- - Sołectwa;
- - Kuratorzy zawodowi i społeczni;
- - Urząd Miejski w Sępopolu.

VII. Strategiczne metody działania:

1. systematyczna edukacja środowiska lokalnego na temat przemocy w rodzinie;
2. zwiększenie skuteczności i dostępności terapii dla osób doświadczających przemocy w rodzinie;
3. ochrona ofiar przemocy w rodzinie poprzez wsparcie: medyczne, prawne, socjalne i psychologiczne;
4. budowanie skutecznych form pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie;
5. udostępnianie informacji o możliwościach i miejscach uzyskania pomocy;
6. systematyczne podnoszenie kwalifikacji i wiedzy przedstawicieli różnych grup zawodowych realizujących zadania z zakresu przemocy w rodzinie;

VIII. Kierunki i działania

Cel 1. Podniesienie poziomu wiedzy i zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie oraz podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Kierunki działań:

- 1.1. stworzenie portalu - narzędzia informującego mieszkańców i dającego możliwość komunikacji, aktualizacji danych dotyczących ofert pomocowych, szybkiej interwencji;
- 1.2. podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców na temat zjawiska przemocy w rodzinie, poprzez prowadzenie lokalnych kampanii społecznych, które obalają mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie, opisują mechanizmy przemocy w rodzinie, promują metody wychowawcze bez użycia przemocy i informują o zakazie kar cielesnych wobec dzieci, promują postawy społecznej odpowiedzialności za zgłaszanie aktów przemocy;
- 1.3. upowszechnianie oraz poprawa jakości programów profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, poprzez: opracowywanie, realizację programów edukacyjnych dla dzieci młodzieży i dorosłych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;

- 1.4. opracowanie, realizację programów promujących i wdrażających prawidłowe metody wychowawcze w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 1.5. prowadzenie poradnictwa rodzinnego, służącego wzmacnianiu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców;
- 1.6. promowanie wartości rodziny, mediacji rodzinnych i sposobów rozwiązywania problemów rodzinnych bez agresji.

Realizatorzy zadania:

służby, instytucje, parafie, organizacje pozarządowe realizujące zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy Sępólno.

Wskaźniki: liczba osób korzystających z portalu, liczba opracowanych i zrealizowanych programów profilaktycznych, liczba kampanii społecznych, liczba opracowanych materiałów edukacyjnych, liczba osób, wśród których rozpowszechniono materiały edukacyjne, liczba osób korzystających z bazy danych, liczba opracowanych informatorów, liczba festynów rodzinnych, warsztatów, konkursów, przeglądów artystycznych itp.

Cel 2. Poszerzenie oferty pomocowej dla ofiar przemocy w rodzinie oraz udostępnianie różnorodnych efektywnych form wsparcia.

Kierunki działania:

- 2.1 Zwiększenie dostępności do usług świadczonych przez osoby i placówki pomocowe osobom dotkniętym przemocą;
- 2.2 Tworzenie nowych miejsc pomocy dla osób doświadczających przemocy w rodzinie;
- 2.3 Rozszerzanie środowiskowych modułów ofert pomocowych o dodatkowe zagadnienia związane z poradnictwem i doradztwem edukacyjno-zawodowym, szczególnie dla młodzieży;
- 2.4 Popularyzowanie materiałów edukacyjnych i informatorów tematycznych dotyczących możliwości i form oferowanej pomocy;
- 2.5 Prowadzenie poradnictwa medycznego, psychologicznego, socjalnego, prawnego,
- 2.6 Prowadzenie terapii indywidualnej i grupowej;
- 2.7 Zapewnienie bezpiecznego schronienia osobom doświadczającym przemocy w rodzinie;
- 2.8 Zapewnienie pomocy finansowej, rzeczowej, usługowej oraz innej umożliwiającej rodzinie godne i prawidłowe funkcjonowanie;
- 2.9 Pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie w otrzymaniu mieszkań z zasobów gminy.

Realizatorzy:

służby, instytucje, parafie, organizacje pozarządowe realizujące zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy Sępólno.

Wskaźniki:

liczba osób korzystających z form wsparcia, liczba nowo powstałych miejsc świadczących pomoc rodzinom w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, liczba specjalistów pracujących z młodzieżą i rodziną w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie

i doradztwa edukacyjno-zawodowego, liczba popularyzowanych materiałów edukacyjnych i informatorów, liczba osób wśród których rozpropagowano materiały edukacyjne i informatory, liczba osób korzystających z poradnictwa medycznego, psychologicznego, socjalnego, prawnego, liczba osób objętych terapią indywidualną i grupową, liczba osób, które skorzystały ze schronienia, liczba osób korzystających z pomocy materialnej, liczba osób, które otrzymały mieszkanie.

Cel 3. Dążenie do spadku liczby sprawców przemocy, tym samym zmniejszenia skali zjawiska przemocy w rodzinie.

Kierunki działania:

- 3.1. Tworzenie wokół przemocy społecznego klimatu potępienia i dezaprobaty;
- 3.2. Stosowanie procedury „Niebieska Karta”, we współpracy z instytucjami organizacjami statutowo zajmującymi się osobami w rodzinie, gdzie występuje zjawisko przemocy, w tym m.in. przedstawicielami wymiaru sprawiedliwości, służby zdrowia, policji, pomocy społecznej i oświaty;
- 3.3. Oddziaływanie na sprawców przemocy w rodzinie poprzez motywowanie ich i kierowanie do udziału w programach edukacyjno-korekcyjnych;
- 3.4. Udzielanie pomocy socjalnej, psychologicznej i terapeutycznej;
- 3.5. Cykliczne spotkania edukacyjne z przedstawicielami Wymiaru Sprawiedliwości.

Realizatorzy:

służby, instytucje, parafie, organizacje pozarządowe realizujące zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy Sępól.

Wskaźniki:

liczba kampanii społecznych, liczba pogadek, liczba konferencji, liczba wykładów, liczba założonych „Niebieskich Kart”, liczba osób biorących udział w programach edukacyjno-korekcyjnych, liczba osób korzystających z pomocy socjalnej, psychologicznej i terapeutycznej, liczba spotkań, liczba osób biorących udział w spotkaniach.

Cel 4. Rozwijanie i usprawnianie interdyscyplinarnego systemu interwencji i wsparcia rodziny dotkniętej przemocą, poprzez zwiększenie poziomu kompetencji zawodowych pracowników służb, instytucji i organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy.

Kierunki działania:

- 4.1. Organizowanie szkoleń dostarczających wiedzy i umiejętności z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym umiejętności pierwszego kontaktu, konstruowania planu pomocy, interwencji, współpracy interdyscyplinarnej.
- 4.2. Zwiększanie ilości specjalistów pracujących z osobami stosującymi przemoc w rodzinie i osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie.
- 4.3. Wprowadzanie nowych metod pracy w ramach pracy z osobami mającymi styczność z przemocą w rodzinie

Realizatorzy:

slużby, instytucje, parafie, organizacje pozarządowe realizujące zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy Sępól.

Wskaźniki:

liczba zorganizowanych szkoleń, liczba osób uczestniczących w szkoleniach, liczba nowych specjalistów pracujących z osobami stosującymi przemoc w rodzinie,

IX. Przewidywane efekty realizacji Programu

1. Zmniejszenia skali problemu przemocy w rodzinie w gminie Sępól;
2. Zwiększenie społecznej wrażliwości i zaangażowania w sprawy przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
3. Zwiększenie zakresu współpracy międzyinstytucjonalnej;
4. Przerwanie kręgu milczenia związanego z przemocą;
5. Zmiana negatywnych metod wychowawczych rodziców wobec dzieci;
6. Zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy domowej;
7. Zwiększenie poczucia wartości i poczucia bezpieczeństwa osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
8. Zwiększenie poziomu kompetencji i skuteczności działań podmiotów realizujących Program.

X. Czas realizacji

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie będzie realizowany w latach 2014-2018.

XI. Podsumowanie

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar podlega ewaluacji i odpowiada potrzebom i oczekiwaniom mieszkańców Gminy Sępól. Poprzez monitoring możliwe będzie obserwowanie poszczególnych działań, ocena zaangażowania jednostek odpowiedzialnych za realizację programu oraz zgodność założonych celów z osiąganymi efektami.